

ARHEOLOGĪJA un ETNOGRĀFIJA

XXX

LU LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTS

ARHEOLOĢIJA
un
ETNOGRĀFIJA
XXX

 ZINĀTNE

Rīga, 2018

Saturs / Contents

<i>Antonija Vilcāne</i>	
Priekšvārds	7
Foreword	10
<i>Andrejs Vasks</i>	
Krievijas Baltijas provinču arheoloģija Nikolaja Haruzina skatījumā	13
The archaeology of Russia's Baltic provinces in the view of Nikolai Haruzin	22
<i>Guntis Zemītis</i>	
Latvijas arheoloģijas attīstība zinātnisko biedrību laikmetā no to dibināšanas līdz Pirmajam pasaules karam (1815–1915)	24
The development of archaeology in Latvia during the age of the learned societies from the time of their founding up to the First World War (1815–1915)	45
<i>Vitolds Muižnieks, Ernests Vasiļausks (Ernestas Vasiliauskas)</i>	
Karls Bojs un viņa pētījumi Latvijas un Lietuvas arheoloģijā	47
Carl Boy and his research on the archaeological of Latvia and Lithuania	65
<i>Tatjana Berga, Viktors Dāboliņš</i>	
Numismāta un arheologa Dr. phil. Antona Buhholca (1848–1901) ieguldījums X Viskrievijas arheoloģijas kongresa organizēšanā un norisē	67
The contribution of numismatist and archaeologist Dr. phil. Anton Buchholtz (1848–1901) in organising and holding the 10th All-Russian Archaeological Congress	77
<i>Anda Bērziņa</i>	
Latviešu etnogrāfiskās izstādes dalībnieks un senatnes atspoguļotājs Ādams Alksnis	79
Ādams Alksnis's participation in the Latvian Ethnographic Exhibition and his depictions of life in ancient times ..	99
<i>Venta Kocere, Sergejs Kudelko (Sergey Kudelko)</i>	
Harkovieši – X Viskrievijas arheoloģijas kongresa Rīgā dalībnieki	102
Participants in the 10th All-Russian Archaeological Congress from Kharkiv	111
<i>Iļga Zagorska, Larss Larsons (Lars Larsson)</i>	
Jaunākie pētījumi Zvejnieku arheoloģiskajā kompleksā	113
Renewed investigation of burials in the Zvejnieki archaeological complex	129
<i>Aija Ērkšķe, Eduards Plankājs, Normunds Stivriņš</i>	
Jaunākie pētījumi Cēsu dzelzceļa stacijas kapulaukā	131
The latest archaeological investigation of Cēsis railway station cemetery	147
<i>Aija Jansone</i>	
Ainas Alsupes devums etnogrāfiskā materiāla vākšanas metodikā (Ieteikumi tekstiliju fondu komplektēšanai Latvijas muzejos)	149
The contribution of Aina Alsupe to the methods of collecting ethnographic material (recommendations for assembling textile collections in Latvian museums)	158
<i>Anete Karlsona</i>	
Stellu konstruktors Pēteris Viļumsons un viņa darbība	160
Weaving loom designer Pēteris Viļumsons and his work	174
<i>Antonija Vilcāne</i>	
Zinātniskajam izdevumam “Arheoloģija un etnogrāfija” – 60.	177
60 years of the scientific publication <i>Arheoloģija un etnogrāfija</i>	198
Izdevuma “Arheoloģija un etnogrāfija” 21.–30. laidiena rakstu rādītājs (sastādījusi <i>Antonija Vilcāne</i>)	200
List of papers in <i>Arheoloģija un etnogrāfija</i> , vol. 21–30 (composed by <i>Antonija Vilcāne</i>)	200
Autori/Autors	205
Prasības un norādījumi rakstu noformēšanai krājumam <i>Arheoloģija un etnogrāfija</i>	206
Guidelines for authors of articles in English for <i>Arheoloģija un etnogrāfija</i> (‘Archaeology and Ethnography’) ...	207

Venta Kocere, Sergejs Kudelko

HARKOVIEŠI – X VISKRIEVIJAS ARHEOLOĢIJAS KONGRESA RĪGĀ DALĪBNIEKI

Rakstā aplūkota Harkovas zinātnieku dalība X Viskrievijas arheoloģijas kongresa Rīgā darbībā un viņu ieguldījums turpmāko zinātnisko kontaktu veidošanā starp Ukrainu un Latviju. Materiālu apzināšanā par šo tēmu izmantots Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas, V. Karazina Harkovas Nacionālās universitātes Centrālās zinātniskās bibliotēkas, V. Koroļenko Harkovas Valsts zinātniskās bibliotēkas krājums.

Atslēgas vārdi: arheoloģija, Harkova, Rīga, X arheoloģijas kongress, etnogrāfiskā izstāde, zinātniskie kontakti.

IESKATS V. KARAZINA HARKOVAS NACIONĀLĀS UNIVERSITĀTES VĒSTURĒ

2018. gadā tiks atzīmēta 364. gadadiena, kopš dibināta Harkova – viena no lielākajām Ukrainas pilsētām. Kā liecina arheoloģiskie izrakumi, jau 8. gs. šajā vietā ir bijušas slāvu apmetnes, no kurām vēlāk izveidojās Doņecas pilsēta. Šis ziņas tiek pieminētas arī senkrievu vēstures avotā “Teiksmas par Igora karagaitu”. Par mūsdienu Harkovas dibinātājiem 17. gs. vidū kļuva ukraiņu kazaki un zemnieki. Leģenda vēsta, ka pilsētas nosaukums saistīts ar vienu no pirmajiem ieceltajiem – kazaka Harko (Haritona) – vārdu. Kazaku apmetnes sauca par “slobodām” (no vārda “svoboda”), bet novadu – “Slobodskaja Ukraina” vai “Slobožanščina”. 1765. gadā Harkova kļuva par administratīvu centru Slobodskas ukraiņu guberņā, kuru no 1835. gada sāka saukt par Harkovas guberņu.

V. Karazina Harkovas Nacionālā universitāte ir viena no vecākajām universitātēm Austrumeiropā (1. att.). Tās pirmsākums bija 1722. gadā Belgorodā nodibinātā kolēģija, kas 1726. gadā tika pārcelta uz Harkovu. Kolēģijā pasniedza dižais ukraiņu filozofs un rakstnieks Grigorijš Skovoroda (1722–1794). 1804. gadā pēc apgaismotāja, zinātnieka un sabiedriskā darbinieka Vasilija Karazina (1773–1842) iniciatīvas tika nodibināta Harkovas Universitāte, kas noteica Harkovas vadošo lomu Ukrainas zinātnes un izglītības jomā.

Ar Harkovas Universitāti saistīti daudzu zinātnieku, pedagogu un valstsvīru vārdi. Starp tās

audzēkņiem un pasniedzējiem ir Nobela prēmijas laureāti – mikrobiologs Ilja Mečņikovs (1845–1916) un fiziķis Ļevs Landaus (1908–1968), kā arī pazīstamie vēsturnieki Dmitrijs Bagalejs (1857–1932), Nikolajs Kostomarovs (1817–1885), Marins Drinovs (1838–1906).

HARKOVAS UN LATVIJAS KULTŪRVĒSTURISKĀS SAIKNES

Vēsture liecina, ka harkoviešu un rīdzinieku ceļi ir krustojušies ne vienu reizi vien. Harkovas Universitātes pirmais rektors bijis Rīgā dzimušais Ivans Rižskis (1761–1811). I. Rižskis mācījies Pleskavas garīgajā seminārā, no kurienes ieguvis savu uzvārdu pēc dzimtas pilsētas (Rīgas) nosaukuma, vēlāk precējies ar universitātes dibinātāja Vasilija Karazina māsu. I. Rižskis bijis progresīvs profesors, ļoti populārs gan pasniedzēju, gan studentu vidū – par to liecina viņa uzvaras ikgadējās rektora vēlēšanās (izņemot 1807. gadu) līdz pat viņa nāvei (Bagalei 1893–1898, 44–49). Rīdzinieks ir bijis arī cits Harkovas Universitātes rektors – Porfirijš Pjatņickis (1859–1940) (Harkivskii 2004).

Pirmie latvieši apmetās uz dzīvi Harkovā 19. gadsimta vidū. Īpaši cieši sakari starp Ukrainu un Latviju tika nodibināti 19. gadsimta otrajā pusē un 20. gadsimta sākumā. Piemēram, 1914. gadā Ķeizarkajā Harkovas universitātē doktora disertāciju aizstāvēja latviešu ķīmiķis Valdemārs Fišers (1881–1934). Pirmā pasaules kara laikā uz Harkovu

1. att. Ķeizariskā Harkovas universitāte. Nezināms mākslinieks, 20. gs. sākums (glabājas V. Karazina Harkovas Nacionālajā universitātē)

evakuējās Rīgas rūpnīcas “Union”, “Gerlach und Pulst” un Aleksandra Leitnera velosipēdu fabrika “Rossija”.

Harkovas latviešu kopiena no 1915. līdz 1920. gadam aptvēra vairāk nekā 20 000 cilvēku. 20. gadsimta 20. gados Harkovā darbojās latviešu klubs “Darbs”, iznāca trīs laikraksti latviešu valodā, darbojās latviešu teātris, bērnudārzs un citas iestādes. Daži latvieši ieņēma augstus administratīvos amatus pilsētas zinātnes un kultūras sfērā, bet Rīgā dzimušais Ivans Kožuhovs (1893–1937) tika ievēlēts par Harkovas pilsētas izpildu komitejas priekšsēdētāju (Kocere 2006).

Arī latviešu zinātniskās valodniecības pamatlicēja Jāņa Endzelina (1873–1961) mūžs bija cieši saistīts ar Harkovas Universitāti. Pēc viņa paša atzinuma, Harkovas periods bija ražīgākais posms viņa dzīvē. Harkovā viņš uzrakstīja arī savu ievērojamāko darbu “Latviešu valodas gramatika” (Kļaviņa 2014). Arhitekts Jūlijs Caune (1862–1930) ieņēma vienu no nozīmīgākajām vietām Ukrainas izcilāko arhitektu vidū, jo bija spīlīgs Harkovas arhitektūras skolas pārstāvis 19. gadsimta beigās – 20. gadsimta sākumā. Latviešu nacionālās mūzikas kultūras pamatlicēja Andreja Jurjāna (1856–1922) pastāvīgā dzīvesvieta ilgu laiku bija Harkova, kur viņš strādāja par mūzikas teorijas, solfedžo, kora dziedāšanas un mežraga spēles pasniedzēju, iesaistījās Harkovas

mūzikas dzīvē, sniegams koncertus un rakstīdams par mūziku (Jurjānu 1980).

HARKOVAS DELEGĀTI X VISKRIEVIJAS ARHEOLOĢIJAS KONGRESĀ

Liela nozīme savstarpējo sakaru attīstībā bija X Viskrievijas arheoloģijas kongresam, kurš notika 1896. gada augustā Rīgā.

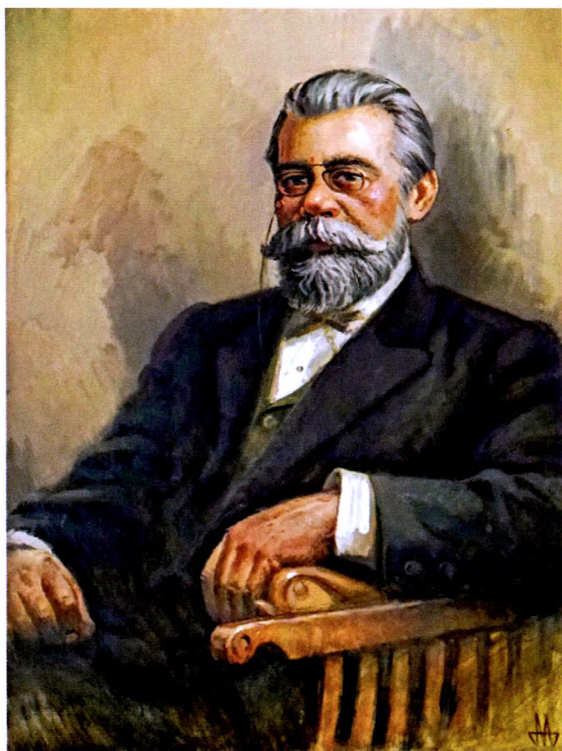
Harkovas pārstāvji sāka gatavoties kongresam ilgi pirms tam. Jau 1894. gadā uzreiz pēc tam, kad tika saņemta “Visaugstākā” (Krievijas imperatora Aleksandra III) atļauja tā rīkošanai, Harkovas Universitātes zinātnisko aprindu pārstāvji izvirzīja no sava vidus trīs autoritatīvus zinātniekus, kurus nolēma deleģēt dalībai kongresā: vēsturnieku, novadpētnieku, sabiedrisko un politisko darbinieku profesoru Dmitriju Bagaleju (2. att.), vēsturnieku un arhivistu profesoru Pjotru Bucinski (1853–1916) un profesoru Juriju Morozovu (1836–1900) (Iuzhnyi krai 1894). Diemžēl divi pēdējie zinātnieki nevarēja piedalīties kongresā dažādu iemeslu dēļ, J. Morozovs – sakarā ar slikto veselības stāvokli. D. Bagalejs par J. Morozova dzīvi un darbu rakstīja: “Var sacīt, ka viņš bija mūsu priekštecis un ilgu gadus vienīgais Harkovas un Harkovas universitātes pārstāvis krievu arheoloģiskajā zinātnē un

2. att. Dmitrija Bagaleja (1857–1932) portrets. Mākslinieks Ilja Repins, 1906. gads (glabājas M. Sumcova Harkovas vēstures muzejā)

arheoloģisko kongresu laikā” (Bagalei 1913), un, kā tālāk turpina D. Bagalejs: “Harkovas universitātē un Harkovā nekad nav bijis daudz arheologu un arheoloģijas darbinieku” (Bagalei 1913, 352). Būdams daudzpusīgs zinātnieks, viņš bija daudzu izgudrojumu autors.

Kopumā harkoviešu delegācija sastāvēja no 10 cilvēkiem un bija viena no vislielākajām kongresā. Tās kodolu veidoja universitātes pārstāvji: Dmitrijs Bagalejs, Vladislavs Buzeskuls (1858–1931) (piedalījās kongresā kopā ar sievu) (3. att.), Jegors Redins (1863–1908) (4. att.), Ļevs Šepelēvičs (Lazarēvičs-Šepelēvičs, 1863–1909), Hermanis Irmers (1855–1924). Delegācijas sastāvā bija arī komponists un mūziķis Andrejs Jurjāns un vēsturniece Aleksandra Jefimenko (1848–1918), vēsturnieks un ģeogrāfs Henrihs Gince. Universitāte komandēja trīs no viņiem: D. Bagaleju, V. Buzeskulu un J. Redinu (Zasedanie 1896). Harkoviešiem pievienojās tādi kongresa dalībnieki kā Sergejs Solovjovs (1862–1913), Aleksandrs Kirpičņikovs (1845–1902) un daži citi, kuri pēc savas dzimšanas vai izglītības iegūšanas vietas, arī pēc darba gaitām bija saistīti ar Harkovu.

3. att. Vladislava Buzeskula (1858–1931) portrets. Mākslinieks Mihails Alatarcevs, 2006. gads (glabājas V. Karazina Harkovas Nacionālajā universitātē)

В. Королько

4. att. Jegora Redina (1863–1908) portrets (no V. Koroljenko Harkovas Valsts zinātniskās bibliotēkas krājuma)

J. Redins bija vēsturnieks, arheologs, Harkovas Universitātes profesors, ievērojamā vēsturnieka un arheologa Nikodima Kondakova (1844–1925) audzēknis, publicējis darbus par senās Krievijas un Bizantijas mākslu un arheoloģiju, no kuriem daudzi veltīti lietišķajai un miniatūrmākslai. 1893. gadā viņš tika nozīmēts par Harkovas Universitātes privātdocentu un Senatnes un mākslas muzeja vadītāju. Galvenais J. Redina darbs – maģistra disertācija “Ravennas baznīcu mozaikas”, kuru viņš sekmīgi aizstāvēja Pēterburgas Universitātē 1897. gadā. Par plaša pētnieciskā darba rezultātu kļuva atbilde uz jautājumu par Ravennas mozaiku izcelsmi. J. Redins tās pieskaitīja pie Bizantijas mākslas pieminekļiem (Skirda 1997).

Daudz uzmanības J. Redins veltīja bibliotekārā darba attīstībai Harkovā. Viņa vārds ir atrodams Harkovas Sabiedriskajā bibliotēkā (dibināta 1886. gadā, tagad V. Koroļenko Harkovas Valsts zinātniskā bibliotēka).

V. Buzeskuls bija vēsturnieks un historiogrāfs, Harkovas Universitātes profesors (1885–1924), viņa galvenie darbi bija sengrieķu vēsturē.

Vēsturniece un etnogrāfe A. Jefimenko devusi lielu ieguldījumu krievu un ukraiņu kultūras izpētē. 1896. gadā A. Jefimenko ieguva pirmo vietu konkursā par labāko mācību grāmatu Ukrainas vēsturē, viņa bija arī “Krievijas vēstures elementārās mācību grāmatas” autore, kas tika izdota septiņas reizes (1911–1918). Viņa aktīvi darbojās un organizēja Harkovas Vēstures un novadpētniecības pulciņu un Harkovas Universitātes vēstures un filoloģijas biedrību, neaprobežojās tikai ar zinātnisko publikāciju sagatavošanu, bet aktīvi piedalījās zinātniskajos pasākumos, kas tajā laikā notika Krievijā un kurus organizēja krievu zinātnieki, arheologi un etnogrāfi, gatavoja ziņojumus, iesaistījās diskusijās.

Latvijā bija dzimis ne tikai A. Jurjāns, bet arī H. Irmers. Harkovas delegācijas pārstāvji aktīvi piedalījās kongresa darbā, bet D. Bagalejs bija ievēlēts par arheoloģisko pieminekļu sekcijas priekšsēdētāju. Par mākslas pieminekļu un glezniecības, klasisko un Rietumeiropas senlietu sekcijas sekretāru kļuva V. Buzeskuls.

Ar referātiem un ziņojumiem kongresā uzstājās D. Bagalejs, A. Jefimenko un J. Redins. Savās runās viņi ne vienreiz vien pieskārs Baltijas tēmām, tajā skaitā Latvijas zemju jautājumiem. Tā D. Bagalejs, kurš piecus gadus bija kongresa valdes sastāvā, bet 1898. gadā valdes priekšsēdētājs, pievērsās 17. gs. Livonijas hoftiesas (*Hofgericht*) grāmatām Rīgas apgabaltiesas arhīvos (Trudy 1900). Vēl viens

D. Bagaleja referāts “Magdeburgas tiesības Mazkrievijas kreisā krasta pilsētās” bija veltīts Rietumu ietekmei Ukrainā (Trudy 1900, 108).

A. Jefimenko analizēja slāvu un ģermāņu senās zemes īpašuma tiesību formas un Berlīnes profesora Augusta Meicena (1882–1910) nesen iznākušo darbu “*Siedelung und Agrarwesen der Westgermanen und Ostgermanen, der Kelten, Römer, Finnen und Slaven*” (1896), kā arī pievērsās tā kritikai. A. Jefimenko uzstāšanās bija spīdoša un izraisīja plašas debates.

Mākslas vēsturnieks J. Redins nolasīja referātu par Ravennas baznīcu mozaikām (Trudy 1900). Viņš uzstājās arī ar ievadrunu pirms Austrumromas impērijas pētnieka P. Pogodina referāta (Trudy 1900, 63).

Kongress guva plašu rezonansi visā Krievijas impērijā, īpaši Harkovā. Visapjomīgāk kongresu raksturoja J. Redins savā rakstā “X arheoloģijas kongress”, kurš tika publicēts 1897. gadā (Redin 1897). Viņš kaismīgi aprakstīja kongresa darbu, referātus, izstādes, ekskursijas un tikšanās ar zinātniekiem. Ne tikai savos rakstos, bet arī personīgajās vēstulēs viņš augstu novērtēja kongresa norisi. Arheologam profesoram Ivanam Pomjalovskim (1845–1906) adresētā vēstulē viņš rakstīja: “Sēdes sākās 1. augustā, un es katru dienu pavadīju tur gandrīz visu dienu, tāpēc ka katru dienu bija 3–4 [..]. Kā jūs to varat redzēt kongresa darba kārtībā, referāti ļoti interesanti. Es personīgi esmu ļoti apmierināts, ka man izdevās noklausīties lielāko daļu no tiem. Pateicoties tam, es iepazīnos ar tādām arheoloģijas jomām, ar kurām es savā darbā līdz šim nebiju sastapies” (Iodko 2004, 327). Ar lielu sajūsmu viņš aprakstīja savus braucienus uz Mītavu (Jelgavu) un Turaidu, kur viņš kļuva par liecinieku vietējo senlietu izrakšanas darbiem. Rezumējot savus iespaidus, viņš rakstīja: “Kopumā kongresā Rīgā pavadītais laiks atstāja uz mani labu iespaidu” (Iodko 2004, 344).

Ukraiņu arheologs, etnogrāfs un mākslas zinātnieks Nikolajs Beļaševskis (1867–1926) savā darbā par arheoloģijas kongresu Rīgā analizēja N. Bagaleja uzstāšanos saistībā ar ukraiņu rakstnieku Pāvelu Beļeckī-Nosenko (1774–1856) un profesoriem Mihailu Vladimirski-Budanovu (1838–1916) un Vladimīru Antonoviču (1834–1908). N. Beļaševskis atzīmēja, ka referents balstījies uz arhīvu materiāliem, aplūkojot Magdeburgas tiesību vēsturi dažādās Mazkrievijas pilsētās. Savukārt D. Bagaleja referātu par Harkovas Universitātes lomu senatnes izpētē ķeizara Aleksandra I valdīšanas laikā viņš atzinīgi novērtēja tādēļ, ka tajā bija daudz

ierosinājumu darbam ar nepublicētajiem arhīvu materiāliem, ziņu vākšanu un sistematizēšanu, bibliogrāfisko rādītāju sagatavošanu un spēku apvienošanu kopējam darbam un mērķim. 1804. gadā pieņemtie Statūti reglamentēja, kā izmantot Harkovas Universitātes fakultāšu sagatavotās programmas senatnes izpētes darbam. Viņš kā pozitīvu piemēru minēja profesora I. Rižska organizētās arheoloģiskās ekspedīcijas senajā Oļvijā, Kristofa Rammela (1781–1859) etnogrāfiskos pētījumus un Gavriļa Uspenska (1765–1820) sagatavoto vēstures un ģeogrāfijas programmu “Krievu antikvitātes” (Beliashvskii 1896).

Daudzi no Rīgas kongresa dalībniekiem – harkoviešiem vēlāk kļuva par ievērojamiem zinātniekiem, kuru vārdi iekļauti enciklopēdijās. Par akadēmiķiem kļuva D. Bagalejs un V. Buzeskuls, par Nobela komitejas ekspertu literatūrā – profesors Ļ. Lazarēvičs-Šepelēvičs, spilgtas lappuses vēstures zinātnē un literatūrzinātnē atstāja profesors J. Redins un Harkovas Universitātes absolvents S. Solovjovs. A. Jefimeko 1910. gadā kā pirmā sievieti Krievijas impērijā ieguva Harkovas Universitātes goda doktora grādu vēsturē.

HERMANIS IRMERS UN LATVIEŠU ETNOGRĀFISKĀ IZSTĀDE

Paliekošas liecības par sevi ir atstājis Hermanis Irmers (5. att.). H. Irmers, Vilhelmīnes Luīzes Irmeres fon Holstas (1831–1869) dēls, dzimis 1855. gadā savas mātes dzimtmuižā Liepupes pagasta Blomē (*Kulsdorf*). Viņš mācījās Bērzaines (*Birkenruh*) klasiskajā privātģimnāzijā jeb Ķeizara Aleksandra II ģimnāzijā pie Cēsīm, kura tika uzskatīta par vienu no labākajām Baltijas ģimnāzijām. 1876. gadā H. Irmers ģimnāziju beidza un devās uz Tērbatas Universitāti, kur vienu gadu studēja Medicīnas, bet divus gadus Juridiskajā fakultātē. Šajā laikā mainījās viņa ģimenes apstākļi, kuru dēļ nebija iespējams turpināt augstākās izglītības iegūšanu. Viņš pameta universitāti un sāka strādāt par mājskolotāju, vēlāk dienēja armijā Krievijas pilsētā uz dienvidiem no Sanktpēterburgas centra – Carskoje Selo, bet 1881. gadā pārbrauca pie radiem uz Orlu, vēlāk uz Harkovu, kur 1882. gadā nokārtoja iestājeksāmenus Harkovas Universitātē vācu valodas pasniedzēja specialitātes iegūšanai. H. Irmera darba gaitas turpinājās Sumu reālskolā, Harkovas 3. ģimnāzijā un sieviešu ģimnāzijā. 1889. gadā viņš sāka strādāt par vācu valodas lektoru Harkovas Universitātes Vēstures un

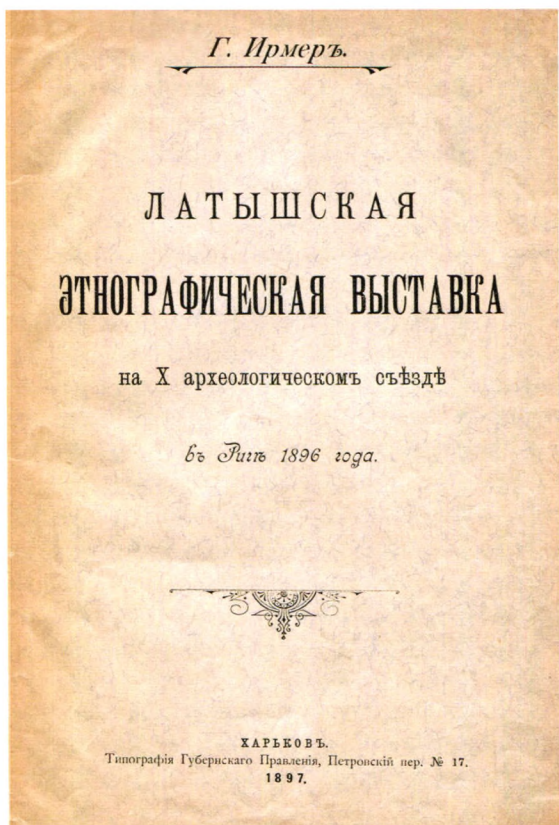
5. att. Hermaņa Irmera (1855–1924) portrets
(no V. Koroljenko Harkovas Valsts zinātniskās
bibliotēkas krājuma)

filoloģijas fakultātē, kā arī 1893. gadā jaunatklātajā Komerckolā. H. Irmers publicējis virkni darbu, kas saistīti ar klasiskās vācu literatūras pētniecību (Istoriko 2007, 361–363).

Latvijas Universitātes (LU) Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkā glabājas Harkovā 1897. gadā izdots H. Irmera apcerējums krievu valodā par Latviešu etnogrāfisko izstādi X Viskrievijas arheoloģijas kongresā (6. att.). Darbs iespiests Harkovas gubernas valsts tipogrāfijā. Uzrakstīšana datēta ar 1896. gada 12. decembri (Irmer 1897).

Sprīžot pēc apcerējuma teksta, autors labi pazina Latviju un tās iedzīvotāju kultūru. Viņš bija rūpīgi iepazinies ar izstādes tapšanas gaitu un tajā izvietotajiem dokumentiem un priekšmetiem. Apcerējuma sākumā stāstīts par Rīgas Latviešu biedrības līdzdalību kongresa sagatavošanā, par tās Zinību komisijas 1894.–1895. gadā organizētajām ekspedīcijām un to guvumu. Secināts, ka Baltijas gubernās pirmo reizi mēģināts vienā vietā koncentrēt visu, kas saglabājies no agrākajiem periodiem un kam ir nozīme latviešu tautas vēsturē.

Autors apraksta izstādei uzceltās ēkas un tajās izstādīto, izdalot atsevišķi 18 jautājumu kopas

6. att. H. Irmera apcerējuma par Latviešu etnogrāfisko izstādi X Viskrievijas arheoloģijas kongresā titullapa (no LU Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas krājuma)

(nodaļas). Katrā kopā sniegtas gan vispārējās ziņas par nodaļu, gan arī dažādiem Latvijas apriņķiem savdabīgs, piemēram, par pērlēnēm dažās Vidzemes un Kurzemes upēs, par tradicionālā tērpa savdabībām un rotām, par audēju amatu Piebalgā. Autoram tuvi dažādi tradicionālās kultūras motīvi, piemēram, apģērbi, mājokļa iekārta, sadzīves tradīcijas, tautas mākslas izstrādājumi, sadzīves tradīciju norises, arī mitoloģijas jautājumi. Attiecīgās tēmas izklāstā viņš nereti iestrādājis Latvijas ģeogrāfijas, kultūras, nodarbošanās nozaru, izglītības, sabiedrisko organizāciju un citus jautājumus.

Līdz ar to sniegts arī vispārīgs ieskats par Latvijas dabu, iedzīvotāju sastāvu, nodarbošanos un citu, iezīmētas arī vēsturiski etnogrāfisko apgabalu savdabības, piemēram, jūrniecība Kurzemē un Vidzemē, Krišjāņa Valdemāra ieguldījums jūrskolu tikla organizēšanā 19. gadsimta otrajā pusē, biškopības biedrību īpaša aktivitāte Kurzemē un Vidzemē.

H. Irmera skatījums bija objektīvs, balstīts uz labu tēmas pārzināšanu. Viņa kopīgais secinājums par izstādi: "Tā sniedz daudz interesanta un pamācoša."

7. att. Andreja Jurjāna (1856–1922) portrets. Fotografāns Nils Durnovo. 19. gs. beigas (no LU Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas krājuma)

Var ar pārliecību apgalvot, ka izstāde pilnā apjomā izpildīja slavenā ukraiņu rakstnieka Nikolaja Gogoļa vēlmi: "Visam, kas sastopams vēsturē: tautai, notikumiem – noteikti it kā jāatdzīvojas klausītāju vai lasītāju priekšā, lai katra tauta, katra valsts saglabātu savu pasauli, savas krāsas, lai tauta ar visiem saviem sasniegumiem un ietekmi uz pasauli atstātu spilgtas pēdas, tieši tādā pašā veidolā un apģērbā kā iepriekšējās paaudzes. Tādēļ ir nepieciešamas ne visas īpašības, bet pašas raksturīgākās, kuras izteiktu daudz, pašas oriģinālākās, pašas spilgtākās, tādas, kuras ir raksturīgas konkrētai tautai" (Gogol' 1951, 27).

Interesanti, ka Harkovas Vēstures un filoloģijas biedrības sēdē līdz ar H. Irmera referātu par etnogrāfisko izstādi Sergejs Rizņikovs sniedza savu redzējumu par Magdeburgas kanoniskā garīdznieka ievēlēšanu par Rīgas garīdznieku (1231. gads). Tas

liecināja par to, ka Baltijas tematika diezgan bieži bija sastopama Harkovas zinātnieku pētījumos.

ANDREJA JURJĀNA DEVUMS X VISKRIEVIJAS ARHEOLOĢIJAS KONGRESAM

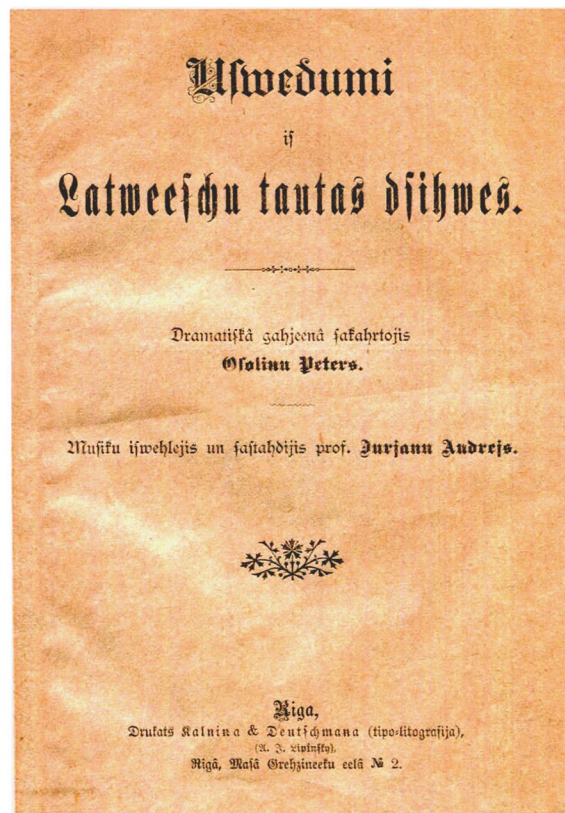
Latviešu klasiskās mūzikas pārstāvis, komponists un folklorists Andrejs Jurjāns pēc Pēterburgas konservatorijas beigšanas strādāja mūzikas skolā Harkovā (1882–1916), taču nezaudēja saikni ar Latviju (7. att.).

Ar folkloras krājēja darbu bija cieši saistīta A. Jurjāna piedalīšanās etnogrāfiskā uzveduma sagatavošanā 1896. gada Latviešu etnogrāfiskajai

izstādei. Rīgas Latviešu biedrības Mūzikas komisija sniedza latviešu kora dziesmu koncertus (8. att.), rīkoja tautas un profesionālās mūzikas izstādi, kā arī muzikāli etnogrāfiskus “Uzvedumus iz latviešu tautas dzīves” divos vakaros (9. att.). Pirmo aizņēma darba, rotāšanas, pieguļnieku, kā arī ganu dziesmas, ko dziedāja tolaik pazīstamās aktrises Dace Akmentiņa un Anna Brigadere-Maija, bet otro – plašs kāzu ieražu uzvedums. Katrā no uzveduma divām daļām bijuši pāri par trīsdesmit “dziedāšanas numuri un melodijas”, fragmentos saglabājies Jurjāna sastādītais mūzikas materiāls, kurā “gandrīz visas dziesmas tādas, kas vēl nevienā koncertā un uzvedumā nav dziedātas”, ļauj secināt, ka tas kopumā sastāvējis no neapdarinātiem folkloras paraugiem, nereti – tautas daudzvalsībā veidotiem (Klotiņš 1981, 34–35).

GRĀFIENES PRASKOVJAS UVAROVAS KONGRESA NOVĒRTĒJUMS

Apkopojot pirmo divpadsmit arheoloģisko kongresu darba rezultātus, vēsturniece un arheoloģe grāfiene Praskovja Uvarova (1840–1924), kura

Latveešu etnografiskā izstādē

svetdeņ, 4. augustā 1896., pulksten 6 vakarā:

KONCERTS.

Peedālisees: **Rīgas Latv. Dzeed. beedrības jaukts koris** (50 dzeedatāji), **Jelgavas dzeed. beedr. „Līras“** un **Rīgas Latv. Dzeed. beedrības viru-kori** (50 dzeedatāji) kapelmeistara **J. Ozola** kga vadībā.

P R O G R A M M A :

I.

- 1) Deevs dod musu tēvu zemei A. Jurjana
- 2) Apkart kalnu gaju (tautas dzeesma) J. Wihtola.
- 3) Skanet skani, spidet spidi (tautas dzeesma A. Ores
(jaukts koris)
- 4) Latvijas kalnājās, Latvijas lejās A. Jurjana.
- 5) Tumsa, tumsa ta eglite tautas dzeesma) J. Zimses.
- 6) Kranklits sez ozolā (tautas dzeesma) J. Zimses.
(viru koris.)
- 7) Teci, teci kumeliņi (tautas dzeesma) O. Schepsky
- 8) Divi sirmi kumeliņi (tautas dzeesma) J. Zimses.
- 9) Put vejiņi, dzen laiviņu (tautas dzeesma) A. Jurjana
(jaukts koris.)

II.

- 10) Dzeedat, dzeedat K. Baumaņa.
- 11) Kur preedite tavi zari (tautas dzeesma) J. Zimses.
- 12) Bandineeku rudzi auga (tautas dzeesma) A. Jurjana.
(viru koris.)
- 13) Div dujinās gaisā skreja (tautas dzeesma) J. Wihtola.
- 14) Es Latvju tautas meitens A. Jurjana
- 15) Ligo-dzeesmas E. Wiegnera
(jaukts koris)
- 16) Pati mate savu delu (tautas dzeesma) J. Zimses.
- 17) Putin puta melnais mednis (tautas dzeesma) J. Zimses.
- 18) Rīga dimd J. Zimses
(viru koris.)

Cenas (eeskaitot labdar. nodokli): 1. veetā **1** rbl, 2. veetā **50** kap, stavveetās **25** kap Programmas à **5** kap

Biļetes eepreeks dabujamas pee izstades kases.

Izstades komiteja.

8. att. Latviešu etnogrāfiskās izstādes koncerta programmas reklāma. “Baltijas Vēstnesis”, 1896, 1. aug. (no LU Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas krājuma)

9. att. Izdevuma “Uzvedumi iz latviešu tautas dzīves” titullapa (no LU Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas krājuma)

dzimusi Harkovas guberņā, Harkovas Universitātes profesore un goda locekle, Viskrievijas arheoloģijas kongresa Rīgā patronese, savā rakstā, kurš tika publicēts rakstu krājumā “XII Viskrievijas arheoloģijas kongresa materiāli”, norāda: “Desmitajā Viskrievijas arheoloģijas kongresā, kurš notika Rīgā, kopā ar citiem mākslas objektiem tika demonstrētas senlietu un sudraba kolekcijas, kuras tika atvestas no visiem Baltijas apgabala muzejiem, bagātīga senlietu nodaļa, kura piederēja Rīgai, tās ģildēm un tirgoņiem, un diezgan interesanta un svarīga savas daudzpusības un bagātīgā satura dēļ Latviešu etnogrāfiskā izstādē” (Uvarova 1905). Viņa norāda: “Devītajam un desmitajam kongresam bija raksturīga īpaša zinātniskās domas attīstība vietējās Sagatavošanas komitejās un ļoti draudzīga un rūpīga attieksme pret šo darbu no dažādu sabiedrības slāņu pārstāvju puses. Piemēram, no aristokrātijas, pilsētas pārstāvjiem, pilsētas iedzīvotājiem un citiem iedzīvotājiem, kas mani īpaši pārsteidza Rīgā, kur visa pilsēta, visi iedzīvotāji apvienojās vienā draudzīgā grupā, kurai bija viens kopīgs uzdevums – būt pieejamai un vērtīgai” (Uvarova 1905).

P. Uvarovas nopelni vēstures zinātnes jomā tika augsti novērtēti. Viņa tika ievēlēta par vairāku Krievijas impērijas zinātnisko un mācību iestāžu goda locekli, t.sk. par Harkovas Universitātes goda locekli pēc tam, kad viņas vadībā Harkovā 1902. gadā notika XII Viskrievijas arheoloģijas kongress.

SECINĀJUMI

X Viskrievijas arheoloģijas kongresam Rīgā bija liela nozīme visas impērijas mērogā, un tas nopietni ietekmēja turpmākos kongresus, t.sk. Harkovā. Harkovieši – kongresa dalībnieki nodibināja kontaktus ar saviem kolēģiem Baltijā un atgriezās mājās bagātinājušies ar jaunām zināšanām, idejām un projektiem. Daži no tiem pēc tam tika īstenoti XII Viskrievijas arheoloģijas kongresa Harkovā sagatavošanā.

Interesanti, ka starp XII Viskrievijas arheoloģijas kongresa dalībniekiem bija arī divi Rīgas Vēstures un senatnes pētītāju biedrības (*Gesellschaft*

für Geschichte und Altertumskunde zu Riga) – vadošā vācbaltiešu vēstures pētniecības centra Baltijā biedri. Arnolds Heinrihs Feiereizens (1868–1943) bija studējis Tērbatas Universitātē, bija X Viskrievijas arheoloģijas kongresa Arheogrāfijas sekcijas sekretārs, bet vēlāk Vēstures un senatnes pētītāju biedrības priekšsēdētājs (1907–1935). Otrs biedrības biedrs Hugo Lihtenšteins tikai minēts kā dalībnieks XII Viskrievijas arheoloģijas kongresa materiālos (Izvestiia 1902).

Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka (dibināta 1524. gadā) – viena no senākajām bibliotēkām Baltijas jūras reģionā – kopš 2005. gada veiksmīgi sadarbojas ar V. Karazina Harkovas Nacionālo universitāti – akademiķa P. Troņko Novadpētniecības centru, Vēstures fakultāti un Centrālo zinātnisko bibliotēku. Sadarbības rezultātā organizētas zinātniskās konferences, semināri un izstādes, Harkovā atklātas piemiņas plāksnes ievērojamajiem latviešiem – valodniekam Jānim Endzelīnam un arhitektam Jūlijam Caunem, izdots dokumentu krājums “Latyshi na Har’kovshchine” (2011).

2005. gadā LU Akadēmiskajā bibliotēkā tika izveidots Ukrainas Informācijas centrs (UIC), kam ir nozīmīga loma Latvijas un Ukrainas attiecību attīstībā, ukraiņu nacionālās un kultūras identitātes saglabāšanā Latvijā. UIC krājums tiek veidots, lai veicinātu integrāciju un paplašinātu savstarpējās attiecības izglītības, zinātnes un kultūras sfērā starp Latviju un Ukrainu, sniegtu zinātniski informatīvos pakalpojumus. Centrs attīsta savu krājumu (vairāk nekā 25 000 grāmatu un periodisko izdevumu), apkalpo lietotājus, veido kontaktus ar Ukrainas augstākajām mācību, zinātniskajām un kultūras iestādēm. Lielu pienesumu krājuma papildināšanā ir devusi V. Karazina Harkovas Nacionālā universitāte.

Sadarbība ar akademiķa P. Troņko Novadpētniecības centru, kas bija pirmā Ukrainā izveidotā tāda profila struktūrvienība – ar mērķi saglabāt un attīstīt zinātniskās novadpētniecības tradīcijas un nozīmīgu projektu īstenošanā apzināt arhīvu materiālus un izdot enciklopēdisku un uzziņu literatūru, ir veicinājusi kopīgu projektu īstenošanu (Zhuravleva, Kudelko 2008).

LITERATŪRA

- Bagalei, D., 1893–1898. *Opyt istorii Har’kovskogo universiteta (po neizdannym materialam)*. T. 1: 1802–1815. Har’kov.
 Bagalei, D., 1899. *Magdeburgskoe pravo v gorodakh levoberezhnoi Malorossii. Trudy desiatogo arkhelogicheskogo s’ezda v Rige*

v 1896 g. T. 1. Moskva: Tipografija E. Lissnera i A. Gershelia, 245–255.

- Bagalei, D., 1913. *Ocherki iz russkoi istorii*. T. 2. Har’kov: Tipografija i litografija M. Zil’berga.

- Bagalii, D., 1930. Harkivska doba diiatel'nosti O. Ia. Efimenkovi. *Zbirnik nauk.-doslid. kaf. ist. ukr. kul'turi*. T. 10. Harkiv, 17–31.
- Baltijas Vēstnesis*, 01.08.1896., Nr. 169.
- Beliashevskii, N., 1896. *Arkheologicheskii s'ezd v Rige*. Kiev: Tip. G. T. Korchak-Novitskogo.
- X Arkheologicheskii s'ezd v g. Rige s 1-go po 20-e avgusta 1896 goda*, 1896. Moskva: Tipografia E. Lissnera i Iu. Romana.
- Disput J. K. Redina, 1897. *Istoricheskii vestnik*, t. 67, 1155–1156.
- Gogol', N., 1951. *Polnoe sobranie sochinenii v 14 tomakh*. T. 8: Stat'i. Moskva, Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR.
- Gol'din, N., 1914. Professor V. P. Buzeskul kak istorik antichnogo mira. *Sbornik statei v chest' Vladislava Petrovicha Buzeskula*. Har'kov, X–XVII.
- Harkivskii Natsionalnyi universitet imeni V. N. Karazina: 1804–2004*.
- Iodko, O., 2004. E. K. Redin: Zhizn' i deiatel'nost' (po materialam peterburgskikh arkhivov). *Mir russkoi vizantinistiki. Materialy arkhivov Sankt-Peterburga*. Sankt-Peterburg, 311–345.
- Irmer, G., 1897. *Latyshskaia etnograficheskaia vystavka na X arkheologicheskom s'ezde v Rige 1896 goda*. Har'kov: Tipografia Gubernskago Pravleniia.
- Istoriko-filologicheskii fakul'tet Har'kovskogo universiteta za pervye sto let sushchestvovaniia (1805–1905)*, 2007. Har'kov: Saga.
- Iuzhnyi kraj*, 29.08.1894.
- Izvestiia X arkheologicheskogo s'ezda v Rige, 1–15 avgusta, 1896 g.*, 1896. Riga: Pечатano v tipografii V. F. Gekkera.
- Izvestiia XII arkheologicheskogo s'ezda v Har'kove, 15–27 avgusta 1902 g.*, 1902. Har'kov: Elektr. tipo-litogr. S. A. Sherkovicha.
- Jurjānu Andrejs, 1980. *Raksti*. Rīga: Liesma.
- Klotiņš, A., 1981. *Jurjānu Andrejs mūzikas kultūrā un darbā*. Rīga: Zinātne.
- Kļaviņa, S., 2014. Jāņa Endzelīna visražīgākie gadi: Harkova, 1909–1920. *Latvijas Universitātes raksti. 800. sēj. Zinātņu vēsture un muzejniecība*. Rīga: Latvijas Universitāte, 110–121.
- Kocere, V., 2006. V. Karazina Harkovas Nacionālās universitātes un Latvijas sakaru apliecinājums Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas krājumos. *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis. A daļa*, 6, 54–58.
- Kocere, V., 2013. Harkovas ievērojamais arhitekts Jūlijs Caune (1862–1930). *Kultūrvēstures avoti un Alūksnes novads*. Rīga: Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis, 198–211.
- Kocere, V., 2014. Sotrudnichestvo Akademicheskoi biblioteki Latviiskogo Universiteta s universitetami Ukrainy. *Bibliotēka kā universitātes informācijas un mācību telpa*. Rīga: Latvijas Universitātes bibliotēka, 175–186.
- Kudelko, S., 2008. Do pitannia pro uchast' E. K. Redina v Rosiis'kikh arkheologichnikh z'izdakh. *Chotirnadtsiati Sumtsov'ski chitannia: Sb. materialiv nauk. konf. 18 kvit. 2008 r.* Harkiv, 31–33.
- Latyshi na Har'kovshchine: Sbornik arkhivnykh dokumentov i materialov*, 2011. Har'kov: IPP Kontrast.
- [Par A. Jefimenko], 2008. *Pochesni chleni Harkivs'kogo universiteta. Biografichnii dovidnik*. Harkiv: Timchenko, 101.
- [Par A. Jefimenko], 2010. *Istorichni avtografi. Z fondiv Derzhavnogo arkhivu Harkivskoi oblasti*. Harkiv: HPMMS, 97–98.
- [Par P. Uvarovu], 2008. *Pochesni chleni Harkivs'kogo universiteta. Biografichnii dovidnik*. Harkiv: Timchenko, 257–258.
- Redin, E., 1896. *Mozaiki ravennskikh tserkvei*. Sankt-Peterburg: Tip. I. N. Skorokhodova.
- Redin, E., 1897. X arkheologicheskii s'ezd. *Zapiski Har'kovskogo universiteta*. Kn. 1, 135–161.
- Redin, E., 1904. *Muzei iziashchnykh isskustv i drevnostei Imperatorskogo Har'kovskogo universiteta (1805–1905): k istorii universiteta*. Har'kov.
- Skirda, V., 1997. Professor E. K. Redin kak arkheolog. *Visnik Harkivs'kogo derzhavnogo universiteta*. No. 396: Istoriia. Vip. 29. Harkiv, 45–54.
- Sukhobokov, O. V., 1991. Vladislav Petrovich Buzeskul. *Arkheologia*, 1, 109–111.
- Sumtsov, N. F., 1913. *Pamiatii professora S. V. Solov'eva*. Har'kov: Tipografia "Pечатnoe delo".
- Trudy desiatogo arkheologicheskogo s'ezda v Rige v 1896 g.*, 1899. T. 1. Moskva: Tipografia G. Lissnera i A. Gershelia.
- Trudy desiatogo arkheologicheskogo s'ezda v Rige v 1896 g.*, 1900. T. 3. Moskva.
- Trudy XII arkheologicheskogo s'ezda v Har'kove v 1902 g.*, 1905. T. 3. Moskva.
- Uvarova, P., 1905. Obzor deiatel'nosti 12-ti pervykh arkheologicheskikh s'ezdov (s 1869 po 1902 god). *Trudy XII arkheologicheskogo s'ezda v Har'kove v 1902 g.* T. 3. Moskva.
- Uvarova, P., 2005. *Byloe. Davno proshedschie dni*. Moskva: GIM.
- Zasedanie X arkheologicheskogo s'ezda v Rige, 1896. *Arkheologicheskii izvestiia i zametki*. T. 4, Nr. 9–10, 277.
- Zhuravleva, I. K., Kudelko, S. M., 2008. Iz opyta mezhdunarodnogo sotrudnichestva Har'kovskogo natsional'nogo universiteta im. V. N. Karazina s Latviiskoi akademicheskoi bibliotekoi. *Istorichnii arkhiv*, 2, 162–172.

PARTICIPANTS IN THE 10TH ALL-RUSSIAN ARCHAEOLOGICAL CONGRESS FROM KHARKIV

The article examines the participation of researchers from Kharkiv in the 10th All-Russian Archaeological Congress in Riga and their contribution to the further development of scientific contacts between Ukraine and Latvia. The material for the article comes from the Academic Library of the University of Latvia, the Central Scientific Library of the V. N. Karazin Kharkiv National University and the collections of the V. Korolenko Kharkiv State Scientific Library.

Keywords: archaeology, Kharkiv, Riga, 10th Archaeological Congress, ethnographic exhibition, scientific contacts.

Summary

The 10th All-Russian Archaeological Congress, held in Riga in August 1896, was very important for the development of mutual contacts.

The delegation from Kharkiv, one of the largest at the congress, consisted of 10 people altogether. Its core consisted of university staff: Dmitriy Bagalej, Vladislav Buzeskul (1858–1931) (took part in the congress together with his wife), Yegor Redin (1863–1908), Lev Shepelevich (Lazarevich-Shepelevich) (1863–1909) and Hermann Irmer (1855–1924). In addition, the delegation also included composer and musician Andrejs Jurjāns (1856–1922), historian Aleksandra Jefimenko (1848–1918), and historian and geographer Henrikh Gintse. Three of them – Bagalej, Buzeskul and Redin – had been sent by the university.

Not only Jurjāns, but also Irmer had been born in Latvia. The members of the Kharkiv delegation actively participated in the congress, and Bagalej was elected chairman of the session on archaeological monuments, while Buzeskul became secretary of the session on monuments of art and painting, and classical and Western European artefacts.

Bagalej, Jefimenko and Redin presented papers and reports at the congress. Several times in their presentations they touched on questions relating to the Baltic, including the lands of present-day Latvia.

Many of the participants in the Riga congress from Kharkiv went on to become renowned researchers, whose names are included in encyclopaedias. Bagalej and Buzeskul became academicians, Prof. Lazarevich-Shepelevich became an expert on literature for the Nobel Committee, while Prof. Redin and S. Solovyev, graduate of Kharkiv University, made significant contributions to historical research and literary studies. In 1910, Jefimenko became the first woman in the Russian Empire to receive an

honorary doctorate in history, awarded by Kharkiv University.

The Misiņš Library Collections at the Academic Library of the University of Latvia has an account by Irmer published in Russian in Kharkiv in 1897 on the Latvian Ethnographic Exhibition at the 10th All-Russian Archaeological Congress.

Judging from the text of this treatment, the author was very familiar with Latvia and the culture of its inhabitants. He had carefully acquainted himself with the process of creation of the exhibition, and with the documents and objects displayed. The first part of the text traces the role of the Riga Latvian Society in preparing the congress, the expeditions organised by its Science Commission in 1894–1895 and their results. It is concluded that this was the first attempt in the Baltic provinces to concentrate at one location all that is preserved from earlier periods and which is significant for the history of the Latvian people.

Irmer's viewpoint is objective, based on a thorough knowledge of his theme.

Andrejs Jurjāns, composer of Latvian classical music and folklorist, worked at the music school in Kharkiv (1882–1916) after graduating from the conservatoire in St Petersburg, but did not lose his links with Latvia.

Jurjāns's participation in the creation of an ethnographic performance for the 1896 Latvian Ethnographic Exhibition was closely connected with his activities as a collector of folklore.

Bringing together the results of the work of the first twelve archaeological congresses, historian and archaeologist Countess Praskovaya Uvarova (1840–1924), born in the province of Kharkiv, professor and honorary fellow of Kharkiv University, and patroness of the All-Russian Archaeological Congress in Riga, wrote in an article published in the collection *Material of the 12th All-Russian Archaeological*

Congress: “In addition to other objects of art, artefacts and a silver collection, brought from all museums of the Baltic region, The Tenth All-Russian Archaeological Congress, held in Riga, demonstrated a rich collection of artefacts belonging to Riga, its guilds and merchants, and a Latvian Ethnographic Exhibition, which was quite interesting and important because of its diversity and rich content”. She points out: “The ninth and tenth congresses were characterised by a profound development of scientific ideas within the local Preparation Committees, and a very cordial and considerate attitude towards this work on the part of people from various social strata. For example, from the aristocracy, representatives of the city,

the residents of the city and other residents, which particularly surprised me in Riga, where the whole city, all its residents, came together in a friendly group with one common mission – to be accessible and useful.”

Thus, the 10th All-Russian Archaeological Congress in Riga was of considerable importance for the empire as a whole and significantly influenced the subsequent congresses, including the one held in Kharkiv. The participants from Kharkiv established contacts with their colleagues in the Baltic and returned home enriched with new knowledge, ideas and projects. Some of these would subsequently be implemented in preparing the 12th All-Russian Archaeological Congress in Kharkiv.

List of illustrations

- Fig. 1.* Imperial Kharkiv University. Artist unknown. Early 20th century (kept at the V. N. Karazin Kharkiv National University)
- Fig. 2.* Portrait of Dmitrij Bagalej (1857–1932). Artist: Ilya Repin, 1906 (kept at the M. F. Sumtsov Kharkiv Historical Museum)
- Fig. 3.* Portrait of Vladislav Buzeskul (1858–1931). Artist: Mikhail Alartsev, 2006 (kept at the V. N. Karazin Kharkiv National University)
- Fig. 4.* Portrait of Yegor Redin (1863–1908) (from the collections of the V. Korolenko State Scientific Library)
- Fig. 5.* Portrait of Hermann Irmer (1855–1924) (from the collections of the V. Korolenko State Scientific Library)
- Fig. 6.* Title page of the work by H. Irmer on the Latvian Ethnographic Exhibition at the 10th All-Russian Archaeological Congress (from the Misiņš Library Collections, Academic Library of the University of Latvia)
- Fig. 7.* Portrait of Andrejs Jurjāns (1856–1922). Photographer: Nils Durnovo, late 19th century (from the Misiņš Library Collections, Academic Library of the University of Latvia)
- Fig. 8.* Advertisement for the concert programme of the Latvian Ethnographic Exhibition. *Baltijas Vēstnesis*, 1 August 1896 (from the Misiņš Library Collections, Academic Library of the University of Latvia)
- Fig. 9.* Title page of the publication *Performance based on Latvian folk life* (from the Misiņš Library Collections, Academic Library of the University of Latvia)

Translated by Valdis Bērziņš